

Znaczenie partycypacji społecznej w procesie scalenia gruntów (PW)

Autor opracowania:
Dr inż. Wioleta Krupowicz
Wydział Geodezji i Kartografii
Politechnika Warszawska

Współcześnie obszary wiejskie w Unii Europejskiej rozwijają się zgodnie z koncepcją rozwoju wielofunkcyjnego, która polega na wprowadzaniu na te obszary funkcji pozarolniczych (jak mieszkalnictwo, turystyka, ochrona środowiska, ochrona krajobrazu i inne). Przestrzeń wiejska, wcześniej kształtowana głównie przez rolnictwo, zmienia swój charakter. Wielofunkcyjność rolnictwa bardzo dobrze wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju, którego głównymi założeniami są poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i warunków życia na obszarach wiejskich przy jednoczesnym nienaruszaniu specyficznych zasobów wsi, do których zalicza się walory środowiska naturalnego, krajobraz wsi, tradycje i dziedzictwo kulturowe.

Zrównoważony i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez szeroko rozumianej partycypacji społecznej. W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 zwrócono uwagę na potrzebę aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz wykorzystania potencjałów endogenicznych w celu rozwoju lokalnego. Proces planowania przestrzennego na obszarach wiejskich w Polsce wymaga podjęcia działań promujących twórcze postawy wśród mieszkańców tych obszarów i umożliwiających ich zaangażowanie we wspólne przedsięwzięcia.

Jednym z działań związanych z przeobrażaniem struktury przestrzennej obszarów wiejskich są scalenia i wymiany gruntów, realizowane w ramach PROW 2014-2020. Współczesne scalenia gruntów, nazywane kompleksowymi, są jednym z instrumentów, wykorzystywanych w ramach rozwoju obszarów wiejskich. Proces scalenia umożliwia nie tylko lepszy rozwój rolnictwa, ale również innych funkcji na danym terenie, tj.: społecznych, przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych. Złożony i dynamiczny charakter tego procesu wymaga elastycznego i przejrzystego procesu podejmowania decyzji, który obejmuje różnorodność wiedzy i wartości. Dlatego też, przy realizacji scaleń gruntów istotne jest podejmowanie działań informacyjnych i angażujących mieszkańców obszarów wiejskich oraz innych interesariuszy w przedsięwzięcia związane z tworzeniem prac projektowych dotyczących głównie kształtowania sieci dróg, regulacji stosunków wodnych, rekultywacji gruntów nieprodukcyjnych, uzupełnienia elementów środowiska i krajobrazu oraz wydzielenia gruntów na cele miejscowej użyteczności publicznej. Ma to kluczowe znaczenie ze względu na uzyskanie jak największego poparcia dla postępowania scaleniowego, które jest podstawą realizacji wszystkich przyszłych zaplanowanych przedsięwzięć. Zakończenie postępowania scaleniowego staje się podstawą do podjęcia dalszych wspólnych działań, związanych z rozpoczęciem szeroko rozumianej przebudowy wsi, w zakresie możliwości pozyskania środków finansowych i znalezienia rozwiązań problemów gospodarczo-inwestycyjnych.

Mając na względzie fakt, jak ważną inicjatywą społeczną są scalenia gruntów i jak ważne są efekty ich realizacji dla potrzeb zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, jednym z produktów realizowanych przez Politechnikę Warszawską w ramach projektu pt. „Wdrażanie koncepcji Smart Villages w województwie mazowieckim” jest opracowanie algorytmu wyznaczania obszarów o największym stopniu zapotrzebowania w zakresie obszarów priorytetowych na prace scaleniowe z uwzględnieniem partycypacji społecznej. W ramach realizacji produktu nie tylko przedstawiono wielokryterialny ranking gmin województwa

mazowieckiego o największym stopniu zapotrzebowania na realizację prac scaleniowych ale dokonano również oceny czynników warunkujących aktywność społeczną w procesie scalenia gruntów oraz wskazano na propozycje narzędzi i sposobów jej wzmocnienia. Niniejsze opracowanie stanowi wsparcie w podejmowaniu decyzji związanych z planowaniem określonych działań wspierających przemiany i rozwój obszarów wiejskich województwa mazowieckiego dla samorządu wojewódzkiego, który ustawowo zajmuje się analizą struktury agrarnej obszarów wiejskich oraz programowaniem i koordynacją prac urządzeniowo-rolnych. Od strony nieformalnej beneficjentem zaproponowanych rozwiązań będą mieszkańcy obszarów wiejskich województwa mazowieckiego, w tym w szczególności rolnicy.